

Data, výrazy, příkazy

Karel Richta a kol.

katedra počítačů FEL ČVUT v Praze

Přednášky byly připraveny s pomocí materiálů, které vyrobili Ladislav Vágner, Pavel Strnad, Martin Hořeňovský,
Aleš Hrabalík a Martin Mazanec

© Karel Richta, 2015

Programování v C++, A7B36PJC

09/2015, Lekce 2

<https://cw.fel.cvut.cz/wiki/courses/a7b36pjc/start>

Reprezentace dat

- Programy pracují s daty.
- Ta musí být programu přístupná – musí být uložena v paměti počítače.
- V imperativních jazycích k tomu máme konstanty a proměnné.
- Způsob uložení dat závisí na počítači, operačním systému a programovacím jazyce.
- Přesná reprezentace dat není v C a C++ určena striktně, ale jsou stanovena pravidla, která musí každá implementace dodržet.
- Zápis konstant základních datových typů nazýváme **literály**.
- Ten je (na rozdíl od reprezentace) určen striktně.

Lexikální elementy

- **identifikátory**

písmena (rozlišuje se velikost), číslice, `'_'`
délka není omezena, rozlišují se podle úvodních znaků v závislosti na implementaci (ANSI doporučuje nejméně 31 znaků)
některé jsou rezervovány jako klíčová slova

- **klíčová slova**

`if while` ... malými písmeny!

- **oddělovače a operátory**

`{ } ; + - & && <<=`

- **číselné literály (zápisy čísel)**

`125 1'234'567'893'234 125.45e-7 0.12E3`

oktalové: `037` hexadecimální: `0x1F` binární: `0b101011`

Lexikální elementy (pokračování)

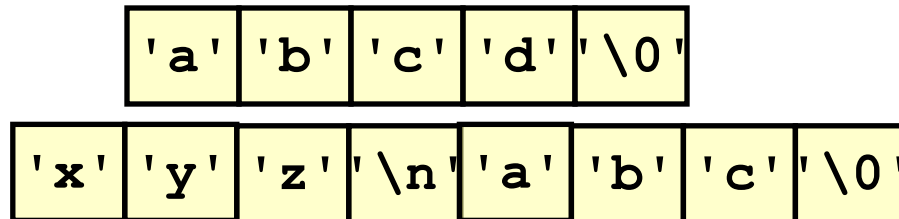
- znakové literály (zápisy znaků)

```
'x' '\n' '\t' '\0' '\\' '\'' '\014' '\u010C',  
wchar_t c = L'\u79c1'; /* Unicode character */  
const char* str = "\xEC\xA4\x91"; //UTF-8 character string
```

- řetězce

```
"abcd" "" "xyz\nabc"
```

vnitřní reprezentace: posloupnost znaků zakončená binární nulou '\0'

- komentáře

```
/* toto je komentář */
```

```
// toto je komentář v C++ a v novějších normách C (C99+)
```

- logické hodnoty (mimo C89)

```
true, false
```

Typy dat

Jednoduché typy

- **celočíselné** (pevná řádová čárka)
- **reálné** (pohyblivá řádová čárka)
- **logické** (nejsou v C89)
- **void**: typ s prázdnou množinou hodnot

Odvozené (strukturované) typy

- **pole**
- **struktura** (záznam)
- **třída**
- **union** (sjednocení)

Funkce

Ukazatelé

Základní typy dat

- **pevná řádová čárka:**

- `char` (nejmenší adresovatelná buňka):

- `char`, `unsigned char`, `signed char`

- `int` (šířka je závislá na procesoru a systému)

- `short = short int = signed short = signed short int`

- `int = signed = signed int`

- `unsigned = unsigned int`

- `long = long int = signed long = signed long int`

- `unsigned long = unsigned long int`

- `long long = long long int`

- `unsigned long long = unsigned long long int`

- `short <= int <= long`

- `výčtové` (množina symbolických celočíselných konstant)

- `enum`, `enum class`

- **pohyblivá řádová čárka:**

- `float`, `double`, `long double`

- **logické hodnoty (mimo C89):**

- `true`, `false`

- **void:** typ s prázdnou množinou hodnot

Odvozené (strukturované) typy

- **Pole**

- jednorozměrná pole prvků libovolného typu (kromě funkce)
- indexováno vždy od 0

- **Struktura (záznam)**

- obsahuje pojmenované položky různých typů uložené za sebou, implicitně přístupné

- **Třída**

- obsahuje pojmenované položky různých typů uložené za sebou, implicitně nepřístupné zvenku

- **Union (sjednocení)**

- pojmenované položky různých typů uložené „přes“ sebe

Funkce a ukazatele

- **Funkce**

specifikuje funkci typem návratové hodnoty a typy parametrů

- **Ukazatel**

adresa datového objektu (proměnné nebo konstanty) nebo funkce specifikovaného typu

- **Klasifikace typů:**

- aritmetické typy: celočíselné + reálné
- skalární typy: aritmetické + ukazatele

Strukturované typy a funkce budeme probírat později.

Typy dat (příklad reprezentace)

Vnitřní reprezentace skalárních typů na PC

- celočíselné typy (reprezentace v pevné řádové čárce) v doplňkovém kódu se znaménkem
- reálné typy (reprezentace v pohyblivé řádové čárce) podle normy IEC 60559:1989 (ANSI/IEEE)

Velikost vnitřní reprezentace:

	Clang++3.3, 64bit Linux	VC++ 12 64bit
char, signed char, unsigned char	1B	1B
short, unsigned short	2B	2B
int, unsigned int	4B	4B
long, unsigned long	8B	4B
long long, unsigned long long	8B	8B
float	4B	4B
double	8B	8B
long double	16B	8B
<i>Platforma</i>	<i>l32LP64</i>	<i>IL32P64</i>

l32LP64: Integer má 32 bitů, Long a Pointer mají 64 bitů

Jak to zjistit?

```
#include <iostream>

int main() {
    std::cout << "char: " << sizeof(char) << '\n'
        << "short: " << sizeof(short) << '\n'
        << "int: " << sizeof(int) << '\n'
        << "long: " << sizeof(long) << '\n'
        << "long long: " << sizeof(long long) << '\n'
        << "float: " << sizeof(float) << '\n'
        << "double: " << sizeof(double) << '\n'
        << "long double: " << sizeof(long double) << '\n';
}
```

Řetězce

- V C neexistuje samostatný typ pro reprezentaci textových řetězců.
- Řetězce jsou reprezentovány pomocí pole znaků (typu **char**), ukončeného znakem '**\0**'. Samotný řetězec je pak reprezentován ukazatelem na první znak (typu **char***).
- V C++ existuje typ **std::string**.

Popis jazyka

- Popis syntaxe (**jak** se to píše)
- Popis sémantiky (**co** to znamená)
- Standardní knihovny (standardní služby, které musí každá implementace jazyka poskytovat – základ přenositelnosti programů)

Popis syntaxe a sémantiky je uspořádán takto:

- popis použité paměti (**deklarace**)
- popis výpočtů prováděných nad pamětí (**výrazy**)
- popis posloupnosti provádění výpočtů (**příkazy**)

Deklarace

paměťová třída kvalifikátor specifikace typu seznam deklarátorů ;

Příklady:

```
int n;
```

```
const int x = 2;
```

```
extern pole[10];
```

```
static long double z;
```

Paměťová třída

paměťová třída ***kvalifikátor*** ***specifikace typu*** ***seznam deklarátorů ;***

Paměťová třída popisuje způsob přidělování paměti:

nic znamená, že paměť je přidělena automaticky

static paměť přidělena staticky během překladač

extern nepřidělovat paměť

- Implicitně je paměťová třída:

automatická (ve funkcích, v bloku) nebo

static (v modulu, globální proměnné)

- Automatické proměnné jsou alokovány na zásobníku, statické zpravidla v datovém segmentu programu. Statické existují po celou dobu výpočtu, automatické jen po dobu zpracování bloku, ve kterém jsou lokální.

Cvičení: *Funkce, která si počítá volání*

```
int count()  
{  
    ?  
}
```

Kvalifikátor

paměťová třída **kvalifikátor** *specifikace typu* *seznam deklarátorů* ;

Kvalifikátor popisuje další požadované vlastnosti:

const	konstantní objekt
volatile	objekt, který je sdílen s jiným nezávislým procesem
mutable	vzácné, třídí proměnné které mohou být modifikovány na const objektu

```
extern const int Max;
```

```
...
```

```
Max = 10; /* chyba */
```

```
volatile int regs;
```


Specifikace typu

paměťová třída *kvalifikátor* **specifikace typu** *seznam deklarátorů ;*

Specifikace typu je:

- **void** zastupuje „žádný“ typ (prázdna množina hodnot)
- *identifikátor typu* (základního nebo uživatelem definovaného)
- popis struktury (**struct**), popis třídy (**class**), popis sjednocení (**union**), nebo výčtového typu (**enum**)
- **auto** typ je doplněn kompilátorem jako typ na pravé straně výrazu

Seznam deklarátorů

paměťová třída *kvalifikátor* *specifikace typu* **seznam deklarátorů** ;

Seznam deklarátorů má syntaxi:

identifikátor

*deklarátor

deklarátor [konstantní výraz]

deklarátor (parametry)

(deklarátor)

Pozn.: za * může být kvalifikátor.

Seznam deklarátorů

paměťová třída *kvalifikátor* *specifikace typu* **seznam deklarátorů** ;

Příklady:

```
int i;
```

proměnná typu `int`

```
int *ai;
```

proměnná typu ukazatel na `int`

```
int ia[10];
```

proměnná typu pole s 10 prvky typu `int`

```
int fi(double);
```

proměnná typu funkce z `double` do `int`

```
(int i);
```

proměnná typu **`int`**

Čtení složitějších deklarácí

Deklarátory je třeba číst „**zevnitř ven**“ postupně podle následujících pravidel:

- najdi deklarovaný identifikátor a zjisti, zda se **vpravo** od něj nachází [nebo (
- interpretuj tyto závorky a pak zjisti, zda se **vlevo** od identifikátoru nachází *
- kdykoliv narazíš na), vrať se zpět a aplikuj předchozí pravidla uvnitř závorek (a)
- nakonec použij specifikaci typu

Příklad čtení deklaráce

```
char * ( * (*x) () ) [10] ;
```

1. identifikátor **x** je deklarován jako
2. ukazatel na
3. funkci vracející
4. ukazatel na
5. pole 10-ti elementů, kterými jsou
6. ukazatelé na
7. hodnoty typu **char**

Definice vlastních typů

Syntaxe:

Příklady:

```
typedef unsigned char Byte;  
using Byte = unsigned char;
```

```
typedef unsigned short int Word;  
using Word = short int;
```

```
typedef int Matice[10][10];  
using Matice = int[10][10];
```

Možné deklarace:

```
static Word *ptr;  
const Matice m = {{ /**/ }};
```

```
typedef typ alias
```

```
using alias = typ;
```

```
const Byte b = 0xBE;  
extern Word w;
```

Formální parametry (abstraktní deklarátor)

V popisu formálních parametrů v deklaraci funkce, při přetypování, nebo jako parametr operátoru `sizeof` lze vypustit identifikátor, lze uvést pouze specifikaci typu, tj. použít **abstraktní deklarátor** (abstraktní, neboť neobsahuje identifikátor):

<code>int *</code>	ukazatel na <code>int</code>
<code>char (*) (int)</code>	ukazatel na funkci z <code>int</code> do <code>char</code>
<code>unsigned *[4]</code>	pole 4 ukazatelů na <code>unsigned</code>
<code>int (* (*) ()) ()</code>	ukazatel na funkci, která vrací ukazatel na funkci s libovolným počtem parametrů vracející <code>int</code>

Příklad:

```
double fce(double, int *);
```

Deklarace profilu funkce `fce`, která má dva parametry (`double` a `int*`) a vrací hodnotu typu `double`. Parametry jsou abstraktní, neboť nemají jména.

Nepovolené typy

- `void` mimo následující povolené možnosti:

```
void f();    // Funkce f nevrací nic
... f(void); // Funkce f nebere žádné argumenty (C notace)
void *pole funkcí
```

- funkce vracející pole
 - Protože pole se v deklaraci mění na pointer
- funkce vracející funkci
 - Mohou ale vracet ukazatele na funkce

Inicializace

- Datové objekty (proměnné, konstanty) se inicializují v době vzniku
 - statické a globální na začátku programu
 - ostatní v době deklarace (na začátku funkce, bloku), pokud jsou statické, tak jen poprvé
- Implicitní inicializace
 - statické objekty jsou vynulovány
 - ostatní nemají definovanou hodnotu
- Explicitní inicializace
 - *deklarátor = výraz* nebo
 - *deklarátor = { seznam výrazů }*
- Statické objekty lze inicializovat pouze konstantními výrazy
- Příklady:

```
float A = 10.2F;
```

```
int B = 123;
```

Inicializace v C++

- Lze použít stejné tvary jako v C.
- Deklarace s explicitní inicializací může mít tvar:

```
typ deklarátor (výraz);      nebo  
typ deklarátor {výraz};      (C++11)
```

```
int a = 5;           // počáteční hodnota: 5  
int b(3);           // počáteční hodnota: 3  
int c{ 2 };        // počáteční hodnota: 2  
int result;        // počáteční hodnota není určena
```

- V deklaraci s explicitní inicializací můžeme použít automatické odvození typu:

```
int a = 0;  
auto b = a; // totéž jako: int b = a;  
decltype(a) c; // totéž jako: int c;
```

Třídy identifikátorů v C a C++

- jména maker – zpracuje preprocesor (nezávislá na ostatních jménech)
- návěští – pozná se **nav**: (lokální ve funkci – musí být jednoznačné ve funkci)
- jména struktur, tříd, sjednocení a výčtů (musí být jednoznačná v rámci jednotlivých kategorií)
- jména položek (musí být jednoznačná v rámci struktury, třídy nebo sjednocení)
- ostatní jména (proměnné, funkce, typy, konstanty výčtu) musí být v rozsahu platnosti jednoznačná
- v C++ se mohou jména funkcí (metod) opakovat, pokud je lze rozlišit podle vstupních parametrů

Rozsah platnosti identifikátorů

- globální objekty – od místa deklarace do konce zdrojového souboru
- formální parametry – lokální objekty v těle funkce
- formální parametry v deklaraci funkce – do konce deklarace
- lokální objekty – od místa deklarace do konce bloku
- návěští – lokální v těle funkce
- makro – od direktivy `#define` do konce zdrojového souboru nebo direktivy `#undef`

Výrazy

- Bohatý repertoár **operací**: aritmetické, bitové, logické, relační, operace s ukazateli
- Výraz může označovat **modifikovatelný objekt** (lvalue) nebo **hodnotu** (rvalue)
- Pořadí vyhodnocení operandů není (až na výjimky) specifikováno normou, ale implementací !
- Některé operace mají vedlejší efekt (inkrementace, dekrementace, přiřazení) => v jednom výrazu nad jedním objektem max. jeden!

```
i = i++; // Chyba
```

```
a = ++i + i++; // Chyba
```

Výrazy (pokračování)

- Operace se provádějí v těchto aritmetikách:

`int, unsigned, long, unsigned long,`
`float, double, long double`

- Před provedením operace může dojít k *implicitní konverzi operandů*:
 - `char, short (signed, unsigned)` a `enum` jsou před provedením operace konvertovány na `int` (nebo `unsigned int`) – tzv. *roztážení (integral promotion)*
 - pole prvků typu `T` je konvertováno na ukazatel na `T`
 - jméno funkce je konvertováno na typ ukazatel na funkci

Výrazy (pokračování)

U většiny operací s aritmetickými operandy se provádějí tzv. **běžné aritmetické konverze** (usual arithmetic conversion):

- operandy se konvertují pomocí roztažení, a následně se převedou na stejný typ, dle tabulky

operand typu ... zůstane	druhý se převede na ...
<code>long double</code>	<code>long double</code>
<code>double</code>	<code>double</code>
<code>float</code>	<code>float</code>
<code>unsigned long</code>	<code>unsigned long</code>
<code>long</code>	<code>long</code>
<code>unsigned</code>	<code>unsigned</code>
<code>int</code>	<code>int</code>

Typy číselných literálů

- Typy číselných literálů:

12 int **12L** long **12ULL** unsigned long long

3.4 double **3.4F** float **3.4L** long double

- Příklady:

'a' + 'b'

konverze na int, výsledek int

1 / 2

celočíselné dělení, výsledek 0

1.0 / 2.0

reálné dělení, výsledek double

1 / 2.0L

1 je konvertována na long double

Aritmetické operace

- Operandy aritmetického typu, provádějí se běžné aritm. konverze
- Unární: + -
- Binární: + - * / %
- Dělení je podle typu operandů buď celočíselné, nebo v pohyblivé řádové čárce
 - Celočíselné dělení zaokrouhuje k 0
- Operace % je zbytek po dělení, musí mít operandy celočíselné, a je definována takto:
 - $x == (x / y) * y + x \% y$
 - Pozor, výsledek může být záporný
- Operace + a - jsou definovány též pro ukazatele (viz dále)

Relační operace

- Operandy aritmetického typu, provádějí se běžné aritm. konverze
- Výsledek je v C vždy typu **int**:
 - **0** ... relace neplatí
 - **1** ... relace platí
- Výsledek v C++ je typu **bool**:
 - **false** ... relace neplatí
 - **true** ... relace platí
- Binární:
< > <= >= == !=
- Relační operátory jsou definovány též pro ukazatele.

Logické operace

- Operandy skalárního typu
- Výsledek je v C typu `int` (0 nebo 1)
- Výsledek v C++ je typu `bool` (false nebo true)
- Operandy se vyhodnocují **zleva**, druhý operand se nevyhodnocuje, je-li výsledek dán prvním operandem

- ! **logická negace** - výsledek 1, má-li operand hodnotu 0, jinak je výsledek 0
- && **logický součin** - výsledek 1, jsou-li oba operandy nenulové, jinak 0
- || **logický součet** - výsledek 1, je-li alespoň jeden operand nenulový, jinak 0

Příklad: načtení řádky znaků

```
#define MAXDELKA 80

char radek[MAXDELKA + 1];
int i = 0;
int c;
int konec = 0;

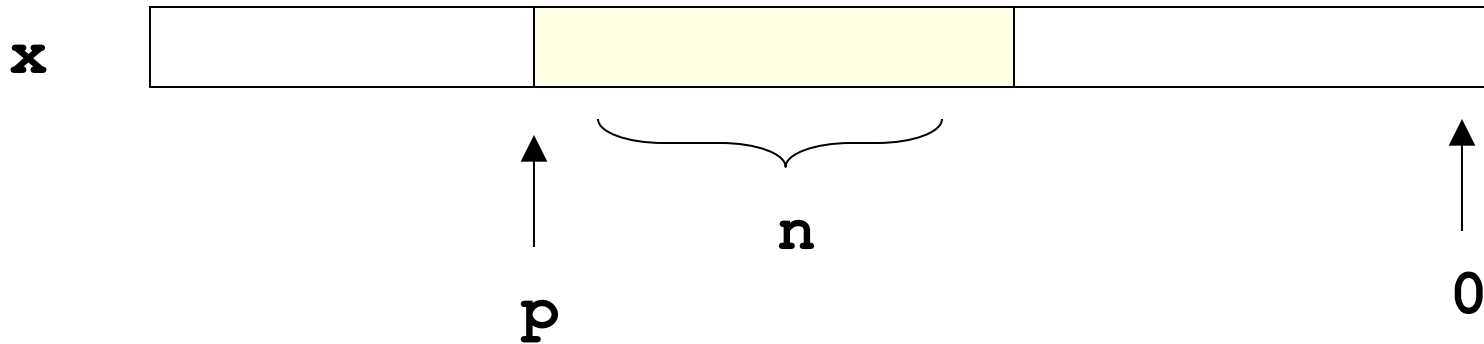
while (!konec) {
    if ((i <= MAXDELKA) &&
        ((c = getchar()) != '\n') &&
        (c != EOF))
    {
        radek[i] = c;
        i = i + 1;
    }
    else konec = 1;
}
```

když není místo,
vůbec se nečte

Bitové operace

- Operandy jen celočíselné, provádějí se běžné aritmetické konverze
- Unární:
 - ~ negace jednotlivých bitů
- Binární:
 - & logický součin jednotlivých bitů
 - | logický součet jednotlivých bitů
 - ^ logický *xor* jednotlivých bitů
 - << posun bitové reprezentace levého operandu vlevo
 - >> posun bitové reprezentace levého operandu vpravo
- U operací posunu pravý operand udává délku posunu v bitech
- Pozor, plete se & a &&, | a || :
 - x = 1; y = 2;
 - x & y == 0
 - (x && y) == 1

Příklad: vyříznutí n bitů z x od pozice p


```
#include <cstdint> // Pro typy s fixní velikostí

uint32_t getbits(uint32_t x, uint32_t p, uint32_t n)
{
    return (x >> (p - n + 1)) & (~((~0) << n));
}
```

Inkrementace a dekrementace

- Unární operace s vedlejším efektem
- Lze zapsat prefixově nebo postfixově
- Mění hodnotu operandu
- Inkrementace: **++** Dekrementace: **--**
- Prefix: **++X** **--X**
 inkrementuje (dekrementuje) X , hodnotou je změněné X
- Postfix: **X++** **X--**
 inkrementuje (dekrementuje) X , hodnotou je X před změnou

Příklady:	před	operace	po
	$x == 1$	$y = ++x$	$x == 2, y == 2$
	$x == 1$	$y = x++$	$x == 2, y == 1$
	$x == 1$	$y = --x$	$x == 0, y == 0$
	$x == 1$	$y = x--$	$x == 0, y == 1$

Přiřazení

- Syntaxe: $X = Y$
- Levý operand musí být modifikovatelný
- Přiřazení má hodnotu a vedlejší efekt
- Hodnotou výrazu je přiřazená hodnota (X)
- Pozor: plete se $=$ a $==$!
- Přípustné typy operandů:
 - levá a pravá strana jsou téhož skalárního typu nebo téhož typu **struct** nebo **union** (pro pole není přiřazení dovoleno)
 - jsou-li typy levé a pravé strany skalární, avšak různé, musí být hodnota pravé strany konvertibilní na typ levé strany
- Složené přiřazení:
 $+=$ $-=$ $*=$ $/=$ $\%=$ $\&=$ $|=$ $\^=$ $\ll=$ $\gg=$
- Význam:
 - $X \text{ op} = Y$ je zkratkou za $X = X \text{ op} Y$

Konverze při přiřazení

Následující tabulka udává možné konverze při přiřazení:

typ pravé strany	typ levé strany	poznámka ke konverzi
reálný	kratší reálný	zaokrouhlení mantisy
reálný	delší reálný	doplnění mantisy nulami
reálný	celočíslný	odseknutí necelé části
celočíslný	reálný	možná ztráta přesnosti
celočíslný	kratší celočíselný	odseknutí vyšších bitů
celočíslný unsgn.	delší celočíselný	doplnění nulových bitů
celočíslný sgn.	delší celočíselný	rozšíření znaménka
nullptr	T *	
T * nebo nullptr	void *	opačné přiřazení musí být explicitní

Reference a dereference

- Adresa:
 & X kde X je označení datového objektu nebo funkce
- Je-li X typu T, pak &X je typu T*, tzn. ukazatel na T
- Dereference (zpřístupnění objektu, na který ukazuje ukazatel):
 *** X** kde X je výraz typu ukazatel
- Je-li X typu T*, pak *X je typu T
- Příklady:

```
int i, *pi = &i; /* pi obsahuje adresu i */
char c, *pc = &c; /* pc obsahuje adresu c */
*pi = 25; /* do i se uloží 25 */
*pc = 'a'; /* do c se uloží 'a' */
pi = pc; /* chyba */
```

Reference a dereference (pokračování)

- Příklady:

```
char str[] = "Hello, word";  
char *ptr = &str[2];  
/* ptr obsahuje adresu 3. prvku řetězce */  
*ptr = '1';  
/* změní se 3. prvek řetězce */
```

Aritmetika s ukazateli

- Ukazatelé mohou být operandy sčítání a odčítání
- Dovolené kombinace a typ výsledku:

$T^* + \text{int} \rightarrow T^*$

$T^* - \text{int} \rightarrow T^*$

$T^* - T^* \rightarrow \text{int}$

- Přičtení n k ukazateli typu T^* znamená jeho změnu o n -násobek délky typu T , podobně odečtení a rozdíl ukazatelů.
- Příklady:

```
int a[10], *p = a;
*(p + 3) = 10; /* do a[3] se uloží 10 */
/* vynulování pole a */
for (p = &a[0]; p <= &a[9]; p++) *p = 0;
/* nebo */
for (p = &a[0]; p <= &a[9]; *p++ = 0);
/* nebo */
for (p = a; p <= a + 9; *p++ = 0);
```

Indexace

- Syntaxe: $X[Y]$, kde jeden výraz je typu ukazatel na T a druhý typu int , výsledek je typu T
- Jméno pole prvků typu T je konstantní ukazatel na T

- Příklady:

```
int a[10], i, *p;  
a[1] = 5;  
p = a;  
*(p + 2) = 0;  
p[2] = 0;
```

- Výraz $X[Y]$ je ekvivalentní s $*(X + (Y))$
- Žádná kontrola indexů se neprovádí
- Vícerozměrná pole jsou pole polí, indexace v každém rozměru zvlášť

```
int mat[2][3];  
mat[1][2] = 1; // Neplést s mat[1,2]
```

Selekce

- Zpřístupnění položky struktury, třídy nebo unionu
- Přímá selekce:
`X . položka` kde X je výraz typu **struct** nebo **union**
- Nepřímá selekce (přes ukazatel):
`X -> položka` kde X je výraz typu ukazatel na **struct** nebo **union**
- `X -> položka` je zkratkou za `(*X) . položka`
- Příklad:

```
struct { int a; char b; } x, *px = &x;
x.a = 1;
px->b = 'a';
(*px).b = 'a'; /* totéž */
```

Operátor délky typu

- Zjištění velikosti vnitřní reprezentace objektu nebo typu

- Syntaxe:

```
sizeof výraz    nebo  
sizeof ( označení typu )
```

- Výsledek v bytech (přesněji nejmenších adresovatelných jednotkách), typu **size_t** (většinou **unsigned**)
- Výraz se nevyhodnocuje, jména polí se nekonvertují na ukazatele!
- Příklady:

```
int pole[] = { 1, 2, 3, 4 };  
sizeof(pole) / sizeof(int) /* počet prvků pole */  
sizeof(void *) /* délka vnitřní reprezentace ukazatelů */  
sizeof(T *) /* délka vnitřní reprezentace ukazatelů (na T  
nezáleží) */
```

Přetypování (casting)

- Explicitní změna typu (většinou u ukazatelů), může znamenat změnu vnitřní reprezentace

- **Syntaxe:**

`(T)X`

kde *T* je označení skalárního typu nebo `void` a *X* je výraz skalárního typu

- **Příklady:**

```
int a, b; float r;  
r = (float)a / b;
```

```
int *p;  
char *q;  
q = p; /* V C++ chyba, v C varovné hlášení */  
q = (char*)p; /* O.K. */
```

- Přetypování může být složitější, pokud se jedná o objekty, jejichž typ se může měnit (např. ukazatel na nějakou hierarchii tříd). Pak je nutno rozlišovat, zda má být přetypování statické, či dynamické a je nutno používat operátory `static_cast<typ>`, příp. `dynamic_cast<typ>`:

```
q = static_cast<char*>(p);
```


Ternární podmíněný operátor

- Výsledek výrazu je závislý na hodnotě podmínky
- Syntaxe:

Podmínka ? Výraz1 : Výraz2

- kde *Výraz1* a *Výraz2* jsou kompatibilních typů
- Je-li *Podmínka* splněna, je výsledkem hodnota *Výrazu1*, jinak je výsledkem hodnota *Výrazu2*
- Vyhodnocuje se podmínka a pak jen jeden příslušný výraz (podle hodnoty podmínky)
- Příklad:

```
max = a > b ? a : b;
```

```
p = r * (x < 0 ? -1 : x == 0 ? 0 : 1);
```

Operátor „čárka“ (comma)

- Umožňuje několik výrazů v místě, kde se očekává jeden výraz (nejčastěji v příkazu **for**, viz dále)
- Syntaxe:

Výraz1, Výraz2, ..., VýrazN

- Výrazy se vyhodnotí v pořadí zleva doprava, výsledkem je hodnota posledního výrazu (hodnoty ostatních výrazů se „zahodí“)
- Pozor: může škodit (viz indexace)
- Nejčastější použití v příkazu **for**:

```
for (v = 1, i = n; i > 1; v *= i, i--);
```

Priorita a asociativita operátorů

[] () . -> postfix++ postfix--	Zleva-doprava
prefix++ prefix-- sizeof & * + - ~ !	Zprava-doleva
(typ) - přetypování	Zprava-doleva
* / %	Zleva-doprava
+ -	Zleva-doprava
<< >>	Zleva-doprava
< > <= >=	Zleva-doprava
== !=	Zleva-doprava
&	Zleva-doprava
^	Zleva-doprava
	Zleva-doprava
&&	Zleva-doprava
	Zleva-doprava
? :	Zprava-doleva
= *= /= %= += -= <<= >>= &= ^= =	Zprava-doleva
,	Zleva-doprava

Konstantní výrazy

- Konstantní výraz je výraz vyhodnotitelný v době překladu
- Nesmí obsahovat vedlejší efekty
- Použití:
 - počet prvků pole
 - inicializace statických objektů
 - návěští v přepínači atd.

```
int pole[10];      // 10 je konstanta
```

```
int pole[5 + 7];  // součet konstant je konstanta
```

```
const int velikost = 20;
```

```
int pole[velikost]; // v pořadku, velikost je const
```

```
int velikost = 20;
```

```
int pole[velikost]; // chyba, velikost není const
```

Příkazy

- Obecně:
 - příkazy se dělí na jednoduché a strukturované
 - všechny jednoduché jsou zakončeny středníkem
 - podmínka v cyklech a podmíněném příkazu je dána výrazem skalárního typu; je splněna, je-li hodnota výrazu různá od nuly

- Výrazový příkaz:

výraz ;

- smysl mají jen výrazy s vedlejším efektem:

```
x = y + 2; y++; f(a, 2); g();
```

```
g; /* příkaz bez vedlejšího efektu */
```

- Prázdný příkaz:

;

- použití např. jako prázdné tělo cyklu:

```
for (i = 0; i < 10; a[i++] = 0);
```

Příkaz bloku

- Příkaz bloku:

{ posloupnost příkazů a deklarácí }

- deklarace jsou v bloku lokální,
- v bloku platí též deklarace z nadřazeného kontextu,
- lokální deklarace zastíní deklaraci stejného identifikátoru z nadřazeného kontextu,
- deklarace mohou chybět (složený příkaz).

```
{  
    int a, b;  
    a = 10;  
    {  
        int c = a; /* c = 10 */  
        int a = 20;  
        c = a; /* c = 20 */  
        a = 0;  
    }  
    cout << a; /* vypíše se 10 */  
}
```

Podmíněný příkaz

- Podmíněný příkaz:

`if (podmínka) příkaz`

`if (podmínka) příkaz1 else příkaz2`

- `else` se vztahuje k nejbližšímu předcházejícímu `if` ve stejném bloku (závorkuje se zprava)

```
if ( a > b ) m = a; else m = b;
```

```
if ( a > b )
```

```
if ( a > c ) m = a; else m = c;
```

```
if ( a > b ) {
```

```
    if ( a > c ) m = a;
```

```
}
```

```
else m = b;
```

Příkazy cyklu

- Příkaz **while**:

while (*podmínka*) **příkaz**

- tělo cyklu se provádí, dokud je splněna podmínka
- podmínka se vyhodnocuje na začátku

- Příkaz **do**:

do **příkaz** **while** (*podmínka*) ;

- tělo cyklu se provádí, dokud je splněna podmínka
- podmínka se vyhodnocuje na konci těla
- jediný strukturovaný příkaz zakončený středníkem

- Příkaz **for**:

for (*výraz1* ; *výraz2* ; *výraz3*) **příkaz**

- příkaz má stejný efekt jako příkazy:
výraz1; **while** (výraz2) { příkaz; výraz3; }

- V C++11 existují další tvary cyklů pro kontejnery:

for (*deklarace : rozsah*) **příkaz**

Příklad

```
// Cyklus for řízený rozsahem (range-based)
#include <iostream>
#include <string>

int main()
{
    string str{ "Hello!" };
    for (char c : str)
    {
        std::cout << "[" << c << "]\n";
    }
    std::cout << '\n';
}

// typ proměnné v deklaraci lze nechat odvodit
for (auto c : str)
```

Strukturované skoky

- Příkaz *break*:

```
break ;
```

- ukončí bezprostředně nadřazený cyklus nebo přepínač

- Příkaz *continue*:

```
continue ;
```

- přejde na nové vyhodnocení podmínky cyklu

```
while (podm1) {  
    ...  
    if (podm2) break;  
    ...  
    if (podm3) continue;  
    ...  
}
```

Příkaz větvení (přepínač)

- Příkaz **switch**:

switch (výraz) příkaz

- slouží k rozvětvení výpočtu do několika větví podle hodnoty celočíselného výrazu
- příkazem je téměř vždy složený příkaz
- některé z příkazů ve složeném příkazu jsou označeny návěštími ve tvaru:

case konst. výraz: nebo **default**:

- po vyhodnocení výrazu se pokračuje tou variantou, která je označena návěští se stejnou hodnotou (návěští musí být různá)
- návěští **default** pokrývá ostatní hodnoty
- každá větev obvykle končí příkazem **break**

```
switch (n) {  
case 1: printf("*"); break;  
case 2: printf("**"); break;  
case 3: printf("***"); break;  
default: printf("-");  
}
```

Příklad: použití přepínače

```
int zn = 2;  
  
switch (zn) {  
case 1: printf("výborně");  
case 2: printf("velmi ");  
case 3: printf("dobře");  
default: printf("nedostatečně");  
}
```

Chybně

```
int zn = 2;  
  
switch (zn) {  
case 1: printf("výborně"); break;  
case 2: printf("velmi ");  
case 3: printf("dobře"); break;  
default: printf("nedostatečně");  
}
```

Správně

Příkaz skoku a návratu

- Příkaz skoku:

goto návěští ;

- návěští je identifikátor
- použití: výskok z více úrovní vnoření cyklu apod.
- lze skákat dovnitř strukturovaných příkazů - nedoporučuje se

- Příkaz s návěštím:

návěští : příkaz

- návěští jsou lokální ve funkci

```
for (i = 1; j < 10; i++)
    for (j = 1; j < 20; j++) {
        ... if (podm) goto konec; ...
    }
konec;
```

- Příkaz **return**:

return výraz; nebo **return**;

- ukončí funkci a definuje návratovou hodnotu

The End